

Checklist 3 Het afsluitend karakter van het schoolexamen

Inleiding

Het Eindexamenbesluit bepaalt in artikel 2.1 dat het bevoegd gezag leerlingen in staat stelt ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen. In artikel 4.1 bepaalt het Eindexamenbesluit dat een eindexamen voor ieder vak kan bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen of uit beide. Het schoolexamen heeft derhalve een afsluitend karakter. Dat geldt ook voor de onderdelen van het schoolexamen. Deze checklist heeft tot doel het afsluitend karakter van het schoolexamen te behouden of te versterken.

Achtergrond

In 2018 heeft de Commissie Kwaliteit Schoolexaminering (Commissie Ten Dam) op verzoek van de VO-raad landelijk onderzocht hoe het was gesteld met de kwaliteit van de schoolexaminering in het land. In het rapport *'Een volwaardig schoolexamen'* constateert de commissie dat op veel scholen het aantal toetsen in het schoolexamen groot is en dat ze bovendien lang niet altijd de afsluiting vormen van een vak of leergebied. Met wisselende regelmaat worden 'oneigenlijke onderdelen' ondergebracht in het schoolexamen. Hiermee doelt de commissie op toetsen die deel uitmaken van het schoolexamen zonder dat deze een afsluitend karakter hebben, zoals een tussentijdse schriftelijke overhoring, een beoordeling van gedrag in de klas of een beoordeling van huiswerkattitude. Hoewel dergelijke beoordelingen als onderdeel van het leerproces zeer waardevol kunnen zijn, is het de vraag of er steeds bewust is bekeken of deze onderdelen thuishoren binnen het eindexamen dat in zijn geheel een afsluitend en beslissend karakter dient te hebben.

Het opnemen van 'oneigenlijke onderdelen' is ondoelmatig, doet geen recht aan de bedoeling van het schoolexamen en maakt de organisatie van schoolexamen waaronder het registreren van resultaten complex en gevoelig voor fouten. Door deze onderdelen de status van schoolexamen te geven, kan de betekenis van het schoolexamen als afsluitende en beslissende toetsing worden ondergraven. Tevens kan het opnemen van dergelijke niet-afsluitende toetsing in een PTA leiden tot verwarring en de betekenis van het document ondoorzichtig maken.

Regelgeving

In het Eindexamenbesluit is het volgende bepaald:

Art. 2.1. Het bevoegd gezag stelt de leerlingen van een school in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.

Art. 4.1. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.

In de bij AMVB vastgestelde examenprogramma's is bepaald wat de ruimte is voor een school om keuzes te maken in het schoolexamen. Hoewel de formulering van die ruimte in de verschillende examenprogramma's op onderdelen verschilt, is deze in de bedoeling gelijk. We vatten de ruimte als volgt samen, gebruikmakend van de termen uit de examenprogramma's.

De examenprogramma's bepalen:

- waar het schoolexamen in ieder geval betrekking op heeft (dus wat in ieder geval moet);
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen, subdomeinen, exameneenheden of (deel)taken waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.¹

---

¹ Bij KB en BB: indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen die relevant zijn voor het betreffende vak of examenprogramma, die per kandidaat kunnen verschillen.

Toelichting

De examenprogramma's beschrijven in eindtermen wat in ieder geval in het schoolexamen getoetst moet worden. Het gaat zowel om cognitieve eindtermen als om vaardigheden. De school mag in het schoolexamen ook eindtermen toetsen die in het centraal examen worden getoetst. Dat mag, maar hoeft niet. En de school mag eigen vakonderdelen opnemen in het schoolexamen, onderdelen die dus niet in de examenprogramma's staan opgenomen. Het ligt voor de hand dat in dat laatste geval de school zelf de eindtermen formuleert en opneemt in het PTA. Op die manier is er dan ook voor die schooleigen onderdelen sprake van afsluitende toetsing.

De wetgever is duidelijk over de verantwoordelijkheid bij het opnemen van andere eindtermen dan de verplichte. Steeds wordt vermeld "indien het bevoegd gezag daarvoor kiest ...". Het bevoegd gezag bepaalt dus de ruimte voor de vakdocenten/vaksecties.

De beroepsgerichte programma's bb en kb verschillen op één punt aanzienlijk van de overige examenprogramma's. De eindtermen, uitgedrukt in taken en deeltaken, zijn meer in detail uitgewerkt en daardoor ook veel groter in aantal. Voor het profielvak geldt dat dit vak sowieso via het cspe wordt getoetst en de school vrij is om het geheel, gedeeltelijk of niet op te nemen in het schoolexamen. Voor de beroepsgerichte keuzevakken geldt dat alle deeltaken opgenomen moeten worden in het PTA, maar dat niet alle eindtermen van een deeltaak expliciet getoetst hoeven te worden. Er dient wel dekkend geëxamineerd te worden. Zie voor nadere uitwerking van de beroepsgerichte vakken: <https://www.platformsvmbo.nl/schoolexaminering/pta/faq-dekkend-examineren>.

Checklist Afsluitend karakter van het schoolexamen			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
1	Toetsen en praktische opdrachten die deel uitmaken van het schoolexamen hebben een afsluitend karakter. Dit houdt het volgende in:		
a.	- onderdelen (eindtermen) uit het examenprogramma worden bij voorkeur niet meer dan één keer getoetst;		☐
b.	- de toetsen van het schoolexamen bevatten een substantiële hoeveelheid leerstof;		☐
c.	- het aantal toetsen in het schoolexamen is per vak beperkt.		☐
2	Het schoolexamen bevat per vak in ieder geval de voor het schoolexamen verplichte eindtermen van het examenprogramma in dat vak.	☐	
3	Indien het bevoegd gezag ervoor heeft gekozen dat ook andere schooleigen vakonderdelen (eindtermen) deel kunnen uitmaken van het schoolexamen in een vak, heeft het schoolexamen over deze vakonderdelen (eindtermen) een afsluitend karakter	☐	
4	Indien het bevoegd gezag ervoor heeft gekozen dat ook (sub)domeinen, exameneenheden of (deel)taken van het centraal examen deel kunnen uitmaken van het schoolexamen in een vak, heeft het schoolexamen over deze eindtermen een afsluitend karakter	☐	
5	Het PTA bevat uitsluitend schoolexamens. Voortgangstoetsen, formatieve toetsen e.d. maken geen deel uit van het PTA.	☐	
6	Alle toetsen, praktische opdrachten e.d. in het schoolexamen voldoen ook wat betreft de vorm aan de eisen van een volwaardig schoolexamen zoals kan zijn opgesteld door de examencommissie of vastgelegd in het toetsbeleid van de school.	☐	